

Міністерство освіти і науки України
Дніпропетровський національний університет імені Олеся Гончара
Факультет суспільних наук і міжнародних відносин
Кафедра соціальної роботи

Посібник
до вивчення навчальної дисципліни

Історія соціальної роботи

Змістовий модуль 2.

Для студентів за напрямом 6.130102 Соціальна робота

Укладач: доцент Глазунов С.В.

Дніпропетровськ
ДНУ
2015

ІНСТРУКТИВНО-МЕТОДИЧНІ МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

Тема 5. Система соціальної допомоги в ХУІІІ – першій половині ХІХ ст.

Питання семінарського заняття

1. Причини реформування системи соціальної допомоги в Європі та Америці.
2. Влада в країнах Заходу як суб'єкт соціальної допомоги
3. Церковне та світське благодійництво в Європі та Америці
4. Суспільне піклування на українських землях в умовах перебування в складі Російської та Австро-Угорської імперій

Теми доповідей і рефератів

1. Система ізоляції як особлива форма владної соціальної допомоги в Європі у ХУІІІ – першій половині ХІХ ст.
2. Зміна становища церкви як суб'єкта соціальної допомоги в Європі в ХУІІ – першій половині ХІХ ст.
3. Соціально-трудова законодавство як форма соціального захисту зайнятого населення в Європі в ХУІІІ – першій половині ХІХ ст.
4. Сім'я та сільська громада в системі соціальної допомоги в Європі.
5. Професійно-групові об'єднання як суб'єкт соціальної допомоги в Європі.
6. Теоретичне осмислення проблем суспільного піклування у ХУІІІ – першій половині ХІХ ст.

ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Глазунов, С.В. Нариси з історії соціальної роботи [Текст]: навчальне видання / С.В. Глазунов. – Д.: РВВ ДНУ, 2015. – 112 с. (електронний навчальний посібник)
2. Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи [Текст]. Курс лекцій. – Тернопіль: ТДПУ, 2009.- 256 с.

Допоміжна

1. Багалій, Д.І. Історія Слобідської України [Текст]: / Д.І. Багалій. – Х.: Основа, 1991. – 256 с.
2. Глазунов С.В. Жебрацтво як соціальне явище в історичному вимірі [Текст]: / С.В. Глазунов // Вісн. Дніпропетр. ун-ту: Філософія. Соціологія. Політологія. - Д.: ДНУ, 2014. Том. 24. № 9/2. – С.158-164.
3. Історія України [Текст]: посіб. / За ред. Г. Д. Темка, Л. С. Тупчієнка. – К.: Академія, 2001. – 480 с.
4. Історія українського суспільства [Текст]: навч. посіб / І.Д. Дудко, В.Д.Бондаренко, З.І. Зайцева. – К.: КНЕУ, 2011. – 597 с.
5. Кузьмин, К.В. История социальной работы за рубежом и в России /с древности до начала XX века [Текст]: / К.В. Кузьмин, Б.А. Сутырин. –М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2002. – 480 с.
6. Лиходей, О.А. Профессиональное нищенство и бродяжничество как социальный феномен российского общества [Текст]: О.А.Лиходей. – СПб.: Изд-во СПГУВК, 2004. – 255 с.
7. Огієнко, І.І. Українська культура. Коротка історія культурного життя українського народу [Текст]: Репринтне відтворення видання 1918 року / І.І. Огієнко. – К.:Абрис, 1991. – 274 с.
8. Огієнко, І.І. Українська церква [Текст]: в 2 т. / І.І. Огієнко. – Прага: Вид-во Юрія Тищенка, 1942.
9. Остафійчук, В.Ф. **Історія України: сучасне бачення** [Текст]: **навч. посіб** / В.Ф. Остафійчук. – **К.: Знання-Прес, 2006. – 422 с.**
10. Субтельний, О. Україна: історія [Текст]: пер. з англ. – К.: Либідь, 1993. – 720 с.
11. Фирсов, М.В. История социальной работы [Текст]: учеб. пособ. для высшей школы / М.В. Фирсов. – М.: Академический Проект; Константа, 2007. - 608 с.
12. Фирсов, М.В. История социальной работы в России [Текст]: учеб. пособ. для студ. высш.учебных заведений / М.В. Фирсов. – М.: ВЛАДОС, 1999. – 256 с.
13. Циткилов, П. Я. История социальной работы [Текст]: учеб. пособ. для студентов вузов / П. Я. Циткилов. – Ростов н/Д: Феникс, 2006. – 448 с.
14. Шарин, В. И. История социальной работы [Текст]: учеб. пособ. / В.И.Шарин. – М.: Изд.-торг. корпорация «Дашков и Ко», 2010. – 368 с.

Тема 6. Період становлення соціальної роботи як окремого виду професійної діяльності (друга половина XIX – поч. XX ст.)

Питання семінарського заняття

1. Передумови створення перших професійних установ соціальної роботи.
2. Формування науково-практичних підходів до здійснення соціальної роботи.
3. Соціальне піклування в підросійській Україні та Галичині

Теми доповідей і рефератів

1. Земське піклування на Катеринославщині (друга половина XIX–поч. XX ст.).
2. Благодійницька діяльність на Катеринославщині (друга половина XIX–поч. XX ст.).
3. Благодійництво в середовищі етнічних меншин (XIX–поч. XX ст.).
4. Суспільно-приватне піклування та жебрацтво в оповіданні І.С.Нечуя-Левицького «Київські прохачі».
5. Меценатство в Україні (XIX – поч. XX ст.).

ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Глазунов, С.В. Нариси з історії соціальної роботи [Текст]: навчальне видання / С.В. Глазунов. – Д.: РВВ ДНУ, 2015. – 112 с. (електронний навчальний посібник)
2. Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи [Текст]. Курс лекцій. – Тернопіль: ТДПУ, 2009.- 256 с.

Допоміжна

1. Васильєв, В.В. Посібник з історії соціальної роботи на Катеринославщині [Текст]. – Д.: РВВ ДНУ, 2007. – 100 с.
2. Дребот, В. Благодійництво в середовищі німецької меншини Правобережної України в 19 - на початку 20 ст. / В. Дребот // Університет : Історико-філософський журнал. – 2007. – 3. – С.36-45.
3. Константинова Ю. В. Опікунська діяльність Миколаївського міського сирітського суду для дворянства у другій половині XIX - на початку XX ст. (за матеріалами Державного архіву Миколаївської області) [Текст] / Ю. В. Константинова // Грані : Науково-теоретичний і громадсько-політичний альманах / Дніпропетровський нац. ун-т, Центр соц.-політ.досліджень. – 2011. – 5. – С.25-28.
4. Корнієнко, В. М. До питання про благодійну діяльність родини Харитоненків в освіті Харківської губернії [Текст] / В. М. Корнієнко // Вчені записки. – Х. : Вид-во НУА, 2006. – Том XII, Т. 12. – С.195-202.
5. Кузьмин К.В., Сутырин Б.А. История социальной работы за рубежом и в России /с древности до начала XX века [Текст] /. –М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2002. – 480 с.
6. Курріна, Т. Із витоків благодійності й освіти єврейських громад на Україні в XIX - початок XX ст. / Т. Курріна // Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса. Наукові записки. – К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса, 2006. – Вип. 30. – С.264-278.
7. Нечуй-Левицький І.С. Київські прохачі // Зібрання творів у десяти томах. – К.: Наукова думка, 1966. – Т.7. – С. 359-447 (або www.chtyvo.org.ua).
8. Оніпко Т. В. Полтавські жінки-добродійниці: [19 - початок 20 ст.] / Т. В. Оніпко // Полтавський університет споживчої кооперації України. Науковий вісник. – Полтава : ПУСКУ, 2004. – № 3 (14) / 2004. – С.77-79.
9. Савицький, В.І. Генеза благодійності в Україні (Методологія історії соціальної роботи в Україні) [Текст]: Навч. посіб. для вузів / В. І. Савицький. – К. : НТУУ "КП", 2007. – 136 с.
10. Савочка, А. Становлення та розвиток благодійних товариств загального типу Таврійської губернії (середина 19 - початок 20 ст) [Текст] / А. Савочка // Краєзнавство : Науковий журнал. – 2008. – 1-4. – С.78-84.
11. Супрун М. О. З історії зародження та розвитку державної опіки над дітьми-сиротами з особливими потребами (кінець 19 - початок 20 ст.): [роль В.П.Кашенка] / М. О. Супрун // Нові технології навчання. – К. : Наук.-метод. центр вищої освіти, 2006. – Вип. 42. – С.С.46-49.
12. Хорунжий Ю. Українські меценати: Доброчинність - наша риса. - К.: Видавничий дм "КМ Академія", 2001. - 137 с. (у книзі містяться життєописи таких вітчизняних доброчинців, як Галагани, Смиренки, Чикаленки та ін.).

**Тема 7. Формування сучасної системи соціального забезпечення та соціальної роботи
(30-ті роки ХХ ст. – початок ХХІ ст.)**

Питання семінарського заняття

1. Розвиток методів соціальної роботи за кордоном.
2. Радянська система соціального забезпечення населення (1918 – 1991 рр.).

Теми доповідей і рефератів

1. Моделі соціальної підтримки населення в зарубіжних країнах.
2. Генерування нових методів соціальної роботи (метод вирішення проблем, біхевіористські, системні та інші моделі соціальної роботи).
3. Професійна підготовка соціальних працівників та сфери їх діяльності.
4. Формування нових суспільних відносин та система соціального забезпечення населення в перші десятиліття радянської влади.
5. Радянська парадигма соціального забезпечення і соціальної роботи.

ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Глазунов, С.В. Нариси з історії соціальної роботи [Текст]: навчальне видання / С.В. Глазунов. – Д.: РВВ ДНУ, 2015. – 112 с. (електронний навчальний посібник)
2. Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи [Текст]. Курс лекцій. – Тернопіль: ТДПУ, 2009.- 256 с.

Допоміжна

1. Баран, В.К. Україна в умовах системної кризи (1946 – 1980-і рр.) [Текст]: В.К. Баран, В.М. Даниленко. – К.: Видавничий дім «Альтернативи», 1999. – 304 с.
2. Гордієнко, Г. Становлення державної політики соціального забезпечення інвалідів Великої Вітчизняної війни в УРСР в 1942-1950 рр. [Текст]: / Г.Гордієнко // Університет : Істор.-філософ. ж-л. – 2008. – 5. – С.106-111.
3. Діптан, І. Спеціальні державні інституції боротьби з дитячою безпритульністю в Українській РСР (1919–1932 рр.): чинники організації, механізм і результати діяльності [Текст]: / І. Діптан // Рідний край : Наук., публіц., худож.-літ. альманах. – Полтава : АСМІ, 2008. – 2 (19) 2008. – С.88-98.
4. Історія України [Текст]: посіб. / За ред. Г. Д. Темка, Л. С. Тупчієнка. – К.: Академія, 2001. – 480 с.
5. Історія українського суспільства [Текст]: навч. посіб / І.Д. Дудко, В.Д.Бондаренко, З.І. Зайцева. – К.: КНЕУ, 2011. – 597 с.
6. Капська, А. Й. Технології соціальної роботи в зарубіжних країнах [Текст]: навч. посіб. / А. Й. Капська, Л. М. Завацька, С. В. Грищенко. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 248 с.
7. Кубіцький, С.О. Історія соціальної роботи в зарубіжних країнах: навчальний посібник [Текст]: / С.О Кубіцький. – К.: ДАКККіМ, 2009. – 298 с.
8. Кузьмин, К.В. История социальной работы за рубежом и в России /с древности до начала XX века [Текст]: / К.В. Кузьмин, Б.А. Сутырин. –М.: Академический Проект; Екатеринбург: Деловая книга, 2002. – 480 с.
9. Остафійчук, В.Ф. **Історія України: сучасне бачення** [Текст]: **навч. посіб** / В.Ф. Остафійчук. – **К.: Знання-Прес, 2006. – 422 с.**
10. Ришкова, А. О. Радянська політика в галузі соціальної опіки в УРСР (20-ті – початок 30-х рр. ХХ ст.) [Текст]: / А.О. Ришкова // Харківський національний університет ім. В.Н. Каразіна. Вісник № 816. – Х., 2008.– Історія, Вип. 40. – С.180-189.
11. Смирнов В. Соціальна політика в українському селі в період НЕПу [Текст]: / В. Смирнов // Київська старовина: Науковий історико-філологічний журнал / Журнал Київського славістичного ун-ту. – 2007. – 6. – С.89-109.

Тема 8. Соціальна робота в Україні в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Питання семінарського заняття

1. Об'єктивні чинники змін у системі соціальної допомоги в кінці ХХ – на поч. ХХІ ст.
2. Підготовка фахівців соціальної роботи в сучасній Україні.

ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Глазунов, С.В. Нариси з історії соціальної роботи [Текст]: навчальне видання / С.В. Глазунов. – Д.: РВВ ДНУ, 2015. – 112 с. (електронний навчальний посібник)
2. Поліщук В.А., Янкович О.І. Історія соціальної педагогіки та соціальної роботи [Текст]. Курс лекцій. – Тернопіль: ТДПУ, 2009.- 256 с.

Допоміжна

1. Бех, В.П. Соціальна робота і формування громадянського суспільства [Текст]: монографія / В.П. Бех, М.П. Лукашевич, М. В.Туленков. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – 599 с.
2. Введення в соціальну роботу [Текст]: навч. посіб. / В.В. Бурлака, Н.М.Вельбовець та ін. – К.: Фенікс, 2001. – 288 с.
3. Володимир Полтавець [Текст]: Збірник на пошану пам'яті / Упоряд. І.М.Грига. – К.: Академія, 2000. – 85 с.
4. Вступ до соціальної роботи [Текст]: навч. посібн. для студ. вищих навч. закладів / за ред. Т.В. Семигіної, І.І. Миговича. – К. : Академвидав, 2005. – 304 с.
5. Глазунов, С.В. Досвід співпраці у підготовці кадрів між Дніпропетровським національним університетом імені Олеся Гончара і Дніпропетровським обласним центром соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді [Текст]: С.В.Глазунов // Проблеми територіальної організації публічної влади в Україні. – Д.: ДНУ, 2010. – С.198–200.
6. Енциклопедія для фахівців соціальної роботи [Текст]: / За заг. ред. проф. І.Д. Звереві. – К.: – Сімферополь: Універсум, 2013. – 536 с.
7. Історія українського суспільства [Текст]: навч. посіб / І.Д. Дудко, В.Д.Бондаренко, З.І. Зайцева. – К.: КНЕУ, 2011. – 597 с.
8. Попович, Г.М. Інституціалізація соціальної роботи в Україні [Текст]: монографія / Г.М. Попович. – Ужгород : Гражда, 2003. – 184 с.